
Informe sobre la Universitat Popular de València (bilingüe)

Autor: Css. Arts
Aprovació: Ple, 22 desembre 2025

Introducció

El Consell Valencià de Cultura ha estat sempre observador atent en tot allò que es relaciona amb l'àmbit educatiu. Aquesta atenció ha quedat també palesa al llarg dels anys en diferents activitats, així com en l'elaboració d'informes amb diferents temàtiques, com podem apreciar en aquest breu recull:

2005 Didáctica de la Ciencia

2009 Declaració del Consell Valencià de Cultura sobre l'actual procés de convergència cap a l'Espai Europeu d'Educació Superior

2020 Models educatius i estereotips de gènere a la primera infància

2021 Educació en Drets Humans

2021 Seguimiento sobre el Pacto por la Ciencia y la Innovación

2022 Seguimiento sobre la situación de los jóvenes investigadores

Si bé, cal remarcar que per primera vegada en aquesta ocasió, el CVC ha manifestat el seu interès cap a la realitat de l'educació per adults no-reglada.

Per aquest motiu, el CVC es va adreçar a la Universitat Popular de València, per escoltar els seus representats i conèixer de primera mà tot allò que la institució tinguera a bé informar.

La Universitat Popular de València va designar per comparèixer el Sr. Andrés Palop Iranzo, formador i cap de la Secció Tècnica de la Universitat Popular, jubilat; i, la Sra. Anna G. Berbegal, periodista, sociòloga, i agent d'Igualtat, professora de la UP des de 1996 i responsable de Comunicació de la Universitat Popular des de l'any 2000.

Les seues paraules han contribuït a l'elaboració d'aquest Informe.

Context i antecedents de la Universitat Popular

En les inicis del segle XX, València enfrontava desafiaments significatius en l'àmbit educatiu, amb un alt índex d'analfabetisme i limitades oportunitats d'accés a l'educació superior. En este context, el 8 de febrer de 1903, impulsada per Vicent Blasco Ibáñez, té lloc a València la primera conferència i el primer curs de la Universitat Popular.

Des de la perspectiva de V. Blasco Ibáñez, les ensenyances d'Extensió Universitària quedaven una mica escasses i insuficients, i amb este projecte que conjuminava la tradició de la

Institución Libre de Enseñanza i l'experiència a França, busca donar instrucció a obrers en matèria d'higiene, drets, història i també assumeix la responsabilitat d'instruir empresaris. Estes van ser les referències sobre les quals es va fonamentar l'educació popular. La Universitat Popular de València va ser la resposta per a abordar les carències educatives i culturals de la població.

Este esdeveniment va tindre lloc en el Centre de Fusió Republicana, un edifici hui desaparegut però que llavors exercia un paper fonamental entre el Palau del Marqués de Dos Aigües i la Plaça del Patriarca. La seua ubicació cèntrica i el seu compromís amb la fusió d'idees republicanes van proporcionar l'entorn propici per al desenvolupament d'iniciatives educatives i culturals de la Universitat Popular.

La premsa de tot el país en va parlar, de la inauguració del curs 1902-1903, de la Universitat Popular de València i malgrat les limitacions de l'espai, el diari *El Pueblo* va escriure que més de 2.000 persones van assistir a la primera conferència. Un fet particularment notable en una ciutat on més del 72% de la població era analfabeta i la Universitat de València comptava amb no més de 1.400 estudiants en l'Estudi General en eixe moment.

La conferència inaugural va estar a càrrec del polític i jurista Gumersindo de Azcárate, catedràtic de la Universitat Central de Madrid, i entre altres càrrecs, president de la *Institución Libre de Enseñanza*, de la *Institución para la Enseñanza de la Mujer*, del *Instituto de Reformas Sociales* i del *Ateneo Madrileño*, a més d'acadèmic en la *Real Academia de la Historia*. Azcárate va treballar amb convicció i avançant-se al seu temps pels drets i el benestar de la gent treballadora i va creure sempre en la regeneració del país des de les bases i amb la cultura i l'educació com a eix fonamental de progrés.

La conferència impartida per Azcárate va ser la primera de 24 conferències a càrrec de figures de renom a l'àmbit acadèmic, la major part provinents de l'extensió universitària, com Lluís Simarro, Adolfo Gil y Morte, Luis Morote, César Santomá, Vicente Peset Cervera, Juan Bartual, Jesús Bartrina, Ramón Gómez Ferrer, entre altres, que col·laboraren desinteressadament al rebre la invitació de Blasco Ibáñez i, a hores d'ara, cobren enorme significació pels valors que representaven i que defensaren en un context hostil intel·lectual i políticament, i limitat de recursos.

La Universitat Popular de València hereta un llegat arrelat en la voluntat d'estendre la cultura a totes les classes socials. Esta iniciativa es dirigeix cap als treballadors i treballadores que enfrontaven barreres per a accedir a les aules de la Universitat de València i aspira a fomentar la capacitat crítica, dins d'una democràcia participativa. Igualment vol promoure una ciutadania informada i conscient, activa políticament, amb el laïcisme i la llibertat com a valors presents a l'ensenyament i a la ciència, com es reitera en diferents conferències d'aquell primer curs així com la divulgació del coneixement científic, del que tants mestres il·lustres van fer gaudir l'alumnat de la Universitat Popular.

Extensió de la Cultura a totes les classes socials

Una Universitat Popular interclassista, diu Blasco, perquè "... en España no solo hay que ilustrar al obrero. La chaqueta y aun el chaqué ocultan, por lo general, un ignorante igual o mayor que el que viste blusa. El industrial y el comerciante [...] no leen, y sólo de oídas llegan a enterarse, como de un eco remoto, de los progresos que realiza el pensamiento humano".

La Universitat Popular busca trencar les barreres socials i econòmiques, oferint oportunitats educatives a aquells que difícilment podrien accedir a l'educació superior, però també a capes intermèdies de la societat.

Cal destacar la voluntat de cultivar una capacitat crítica entre l'estudiantat: no sols transmetre coneixements, sinó desenvolupar el pensament crític perquè la ciutadania estiga informada i conscient, propòsits que continuen estant d'actualitat.

L'assistència de dones va ser un dels objectius del projecte: cent cinquanta dones es van inscriure en el primer curs de la UP, segons va publicar *El Pueblo*, fet que no va estar exempt de crítiques a la premsa local. Tot i això, les cròniques d'alabança foren també assenyalades, i no sols a València.

La visió de Blasco Ibáñez advoca per una democràcia participativa, on la ciutadania participa activament en els assumptes polítics i socials. Este compromís es fonamenta inicialment en l'accés a l'educació que capacita les persones per a prendre decisions informades i contribuir al benestar comú.

Continuïtat de la Universitat Popular de València

El llarg recorregut de la Universitat Popular de València, una de les primeres de l'Estat espanyol, ha comptat amb ponents de la categoria i solidesa d'Unamuno, Max Aub, Roberto Araujo, Jorge Nicolai, Fernando Ramón Ferrando, José María Ots Capdequí, Carles Salvador, Nicolau Primitiu, Enric Valor, Francesc Almela i Vives, Juan Renau, etc.

Des de la seua inauguració al 1903 i fins al curs 1931-32, l'activitat de la Universitat Popular va ser intermitent, amb períodes de gran activitat i altres de descens de la freqüència de conferències, però es va mantindre viva. A partir del curs 1931-32 va ser la FUE (*Federación Universitaria Escolar*) la que va organitzar la Universitat Popular de València. Les classes van ser en aquell moment impartides per estudiants universitaris i va comptar amb aproximadament 200 participants. Entre les conferenciants d'esta època va estar la mestra republicana Alejandra Soler Gilabert, filla predilecta de la ciutat de València, amb una conferència sobre les diferències en el posicionament de Victoria Kent i Clara Campoamor sobre el dret al vot de les dones a Espanya. La Universitat Popular, en aquella època, va mantindre el seu enfocament general, tot i que els canvis es van produir en l'orientació de a qui anava dirigida, ara estrictament al proletariat.

Amb totes les dificultats sobrevingudes durant el període bèl·lic, l'activitat de la UP es va mantindre. Però a la fi de la guerra va entrar en un llarg període de silenci, fins al 1984, en què l'Ajuntament de València i de la mà dels regidors d'Educació, Fernando Millán i després Francisco Martí, es recupera la idea del que va ser la Universitat Popular i s'hi aconsegueix assentar, amb bones arrels en els patronats, un projecte d'Escoles Populares de barri, que des del seu inici es va conèixer com Universitat Popular de València, on va créixer i es va desenvolupar entre 1984 i 1991.

En aquell període, com va aportar la compareixença d'Andrés Palop, es va veure que continuava sent necessària l'alfabetització i a més alimentar la curiositat i les ganes d'aprendre de les persones que s'acostaven a la Universitat Popular, i alhora estimular les seues capacitats per a anar més lluny.

Democràcia Participativa i Ciutadania formada

Prompte es va descobrir que part de l'alumnat albergava també necessitats de comunicació i relació, de socialització, en definitiva, i es convertia la UP en una eina fonamental per atendre estes àrees. Les activitats de la UP han inclòs i tractat de donar cabuda a algunes d'estes necessitats; i, fins i tot contribuir a mitigar la soledat que es propaga en les grans ciutats.

En la Universitat Popular és fonamental entendre que s'aprèn també de l'aprenentatge d'altres persones, això vol dir que l'objectiu no acaba en la pròpia activitat. A part del què i per què es fan les activitats, és molt important la metodologia particular de treball, donat que l'alumnat adult no aprèn igual que els xiquets i xiquetes.

Els professors són ací també mediadors i dinamitzadors entre persones que acosten l'ensenyança i la cultura a les persones usuàries.

Des de l'inici, els seus equips docents varen observar que la manera òptima de treballar s'articulava a través d'activitats col·lectives, que promovien la generació d'una ciutadania crítica i participativa. Tal com suggereixen les consideracions d'Andrés Palop a *La ciutat com a llibre de text*, on els habitants es convertien en ciutadans quan assumien la seua condició de formar part d'una comunitat. Mentre, eren mers habitants de les seues cases.

Des d'aquell moment en 1984, fins ara, la història de la Universitat Popular ha estat lligada a la dels barris on es troba implantada, conciliant la seua naturalesa de recurs social municipal amb el seu paper de referència per a la sociabilitat, com un espai de comunicació i relació del qual la ciutadania s'hi ha apropiat, integrant-lo en el mateix teixit veïnal.

I encara que en el futur, amb tota probabilitat, caldrà abordar nous reptes, esta formulació d'idees i modes de treball, amb una llarga tradició i implantació, caracteritzen el funcionament de la Institució i són part fonamental del seu èxit, ja que any rere any la demanda de places supera amplament la seua oferta.

Evolució al llarg del temps

Després d'aquelles conferències impartides per acadèmics homes en la creació de la UP, en el curs 1902/1903, i transcorreguts més de 100 anys, es va veure la necessitat d'incloure i aportar als nostres dies tot el bagatge i la trajectòria de les dones al llarg dels anys. Amb eixa finalitat, des del projecte de Comunicació de la Universitat Popular, dirigit per la Sra. Anna Gimeno Berbegal, es van impulsar i programar conferències equivalents a les inicials, en este cas, impartides per catedràtiques dones, bé fent una rèplica als catedràtics de 1903, bé aportant una visió actualitzada, des de la perspectiva de gènere i de cent anys després. La iniciativa es va editar en quaderns que recullen, en cada número, la *Conferència de 1903* i l'actual impartida per una dona acadèmica, ambdues de la mateixa matèria, sota el títol de *Conferències de segle a segle*.

Si bé és cert que la continuïtat en el temps es va veure interrompuda després del període de la guerra i fins a entrada la democràcia, la Universitat Popular ha sabut mantindre el seu esperit i objectiu fundacional: **facilitar l'accés a la cultura de totes les persones**.

I no sols aportar coneixement sinó brindar les eines perquè l'alumnat aprenguera a desenvolupar el seu potencial com a persones ciutadanes responsables, amb capacitat de ser autònomes en les seues opinions i les seues eleccions vitals i ser capaces a l'hora de participar en el seu entorn i transformar-lo.

En una Universitat Popular de caràcter no-reglat, és important no perdre de vista el lloc d'inici, el lloc des del qual es parteix al principi del curs, és completament diferent per a cada alumne i alumna; i, el lloc d'arribada pot estar fixat per l'alumnat i és diferent també en cada cas, com va assenyalar la Sra. Anna G. Berbegal.

Per això, les UP han seguit i segueixen patrons pedagògics diferents a l'ensenyança reglada, oferint **un marc d'aprenentatge participatiu, que propicie la igualtat, la cooperació, la solidaritat i la reflexió**.

La seua funció la trobem donant espai a les necessitats d'entendre un món cada vegada més canviant i complex. La Universitat Popular és i ha sigut una plataforma que obri portes a la cultura. I esta és, a més, una singularitat, un valor afegit, que diferencia la Universitat Popular d'altres servicis municipals que programen activitats esportives o d'entreteniment.

En paraules de la Sra. Anna G. Berbegal, si haguérem d'expressar en només tres paraules què és la Universitat Popular estes serien: **aprenentatge, participació i espai de trobada**. Així és com s'ha decidit col·lectivament entre el personal i l'alumnat sintetitzar la definició de Universitat Popular de València.

Moltes de les persones usuàries, en parlar de la Universitat Popular, es refereixen a les activitats com un espai que "els dona la vida" i temen de no poder accedir a les activitats de la UP, perquè senten que perdrien un important vincle i un acompanyament fonamental, al temps que quedarien fora de l'accés a la cultura, fonamentalment perquè la Universitat Popular els facilita l'oportunitat de conèixer l'oferta cultural de la ciutat i acudir amb l'acompanyament del personal formador i dels companys i companyes de classe.

Este és un eix principal de la singularitat i de l'essència de la Universitat Popular de València. Cada curs, la Universitat Popular de València genera més de 50.000 accessos a recursos culturals de la ciutat a través del seu projecte de Gestió Cultural, encapçalat des de fa 25 anys per la gestora cultural, Sra. Emilia Soler Bautista, i amb el suport de les persones responsables de cada centre UP. Les desenes de milers d'assistències a museus, teatres, exposicions, rutes guiades, cinema, visites culturals i fins i tot la participació en iniciatives culturals innovadores, o la col·laboració amb més d'una centena d'organitzacions socioculturals i ONG, a partir d'este programa de gestió cultural, ha convertit la Universitat Popular en la institució de València que més persones mobilitza al voltant dels recursos culturals de la ciutat. Són visites que les persones difícilment realitzarien de forma individual.

Encara que les persones usuàries s'hagen matriculat en ball o informàtica, alfabetització digital o ús de mòbils, a partir d'eixes funcions es generen diferents assistències grupals a moltes altres activitats culturals. Per això, a la UP s'entén que donar ferramentes de participació en la vida social de l'entorn ciutadà és facilitar l'accés a la cultura.

En 2024 es van registrar 15.000 sol·licituds de plaça i es van generar 47 activitats formatives de cicle llarg, de setembre a juny, com refereix a la compareixença la Sra. Anna G. Berbegal.

Al llarg dels anys, la Universitat Popular de València ha experimentat una evolució significativa, convertint-se en una institució clau en la promoció de l'educació, la cultura i la participació social a la ciutat. La seua trajectòria ha sigut marcada per fites importants que han contribuït al desenvolupament integral de la Comunitat Valenciana.

Altres pilars fonamentals

-Laïcisme i Llibertat en l'Ensenyança i la Ciència

El laïcisme i la llibertat són valors fonamentals que impregnen l'ensenyança i la ciència en la Universitat Popular. Esta institució es presenta com un espai on la diversitat de pensament és respectada, i l'ensenyança s'ofereix sense lligams ideològics o dogmes.

-Divulgació del Coneixement Científic

La Universitat Popular es dedica a la divulgació del coneixement científic. Es destaca la presència de mestres il·lustres que enriqueixen l'experiència educativa de l'alumnat, contribuint així al progrés del pensament humà. La col·laboració amb altres serveis municipals (entre altres l'Oficina de l'Energia, el Servei de Normalització lingüística, Patrimoni, Consum, Projectes Educatius, Museus municipals) i amb organitzacions socioculturals i ONG facilita l'acollida d'iniciatives de les quals l'alumnat de la UP, i en ocasions el veïnat dels barris, tot i no estar matriculat, pot disfrutar, com ara la visita de conferenciant, la participació en projectes de diferent tipus o l'acollida d'iniciatives experimentals, exposicions o projectes que involucren altres institucions o col·lectius dels diferents barris on s'arrelen els centres UP.

Blasco Ibáñez va descriure la Universitat Popular com "un terreny nou, on tots puguem entrar", visualitzant un espai educatiu accessible, festiu i lliure. La seua visió interclassista reconeix la necessitat d'il·lustrar no sols l'obrer, sinó totes les capes socials, destacant que la ignorància no està limitada per l'ocupació o l'estatus social. Este enfocament inclou reflecteix el compromís de la Universitat Popular amb la democratització del coneixement i la formació d'una societat informada i reflexiva.

Breu descripció de la Universitat Popular de València

-Organització i dependència.

La Universitat Popular de València es defineix com: "un projecte municipal de desenvolupament cultural, la finalitat del qual és promoure la participació social i la millora de la qualitat de vida dels ciutadans i ciutadanes, a través de l'educació contínua, la dinamització sociocultural i la intervenció social".

En l'actualitat, la Universitat Popular es constituïx com a Organisme Autònom Municipal de caràcter administratiu, dependent de l'Ajuntament de València, a través de la Delegació d'Educació.

Objectius i missió de la Institució

És una institució compromesa amb el desenvolupament cultural, la participació social i la millora de la qualitat de vida de la ciutadania. Alguns dels objectius clau de la universitat popular inclouen:

- Facilitar l'adquisició de les ferramentes bàsiques de lectoescriptura i càlcul, imprescindibles per a la comprensió i desenvolupament en la societat en la qual habitem i factor elemental d'integració social.
- Potenciar el desenvolupament personal i col·lectiu de les persones participants, afavorint i possibilitant l'adquisició de nous coneixements o l'actualització dels adquirits en la seua etapa de formació inicial; l'expressió de la seua creativitat artística, musical, literària o corporal.

- Facilitar l'accés de la ciutadania als béns, recursos i servicis educatius, culturals i socials que li oferix el seu entorn, establint a més iniciatives per a impulsar i difondre les produccions culturals desenvolupades per les persones que es vinculen a la Universitat Popular.
- Fomentar la formació d'actituds individuals ètiques i actives sobre les problemàtiques socials, i especialment, la desigualtat i l'exclusió, motivant per a esta acció solidària, el voluntariat, etc., o qualsevol forma de participació activa per al progrés de la societat.
- Sensibilitzar per a l'adquisició d'hàbits de vida saludables, el respecte al medi ambient, i el consum sostenible.
- Fomentar la vertebració social i cultural de la ciutat i els seus barris, reforçant el teixit associatiu ciutadà i la seua capacitat d'intervenció i participació en l'esdevenir diari de la comunitat.
- Afavorir el coneixement i sensibilitat per la cultura popular i els trets culturals propis de la nostra Comunitat i la nostra ciutat.

Estos objectius reflectixen un enfocament integral cap al desenvolupament personal, la participació comunitària i la promoció de la cultura en la societat.

Dues línies d'actuació:

- Activitats de cicle llarg: la realització d'una oferta d'activitats formatives en cada centre, de tipus curs o taller i amb caràcter no-reglat, de duració com el curs escolar. Això significa que oferixen oportunitats d'aprenentatge que no estan vinculades a programes acadèmics formals, brindant flexibilitat en el contingut dels cursos, impartides per professionals especialitzats en cada disciplina.

- Gestió Cultural (CulturUP): l'organització i realització paral·lela d'una programació d'actes educatius i socioculturals, consistent en: visites a exposicions, museus, concerts, representacions teatrals, cinema, dansa, recorreguts guiats, activitats en col·laboració amb altres institucions i entitats i en altres serveis municipals, i visites culturals en grup dins i fora de la ciutat, entre altres.

És interessant notar que tots els continguts de les activitats formatives de cicle llarg que programa la Universitat Popular tenen un caràcter d'iniciació, la qual cosa suggerix que estan dissenyats per a proporcionar als participants una introducció a diversos temes i àrees d'interés. Este enfocament diversificat i accessible sembla estar alineat amb els objectius de promoure la participació social, la millora de la qualitat de vida i l'educació contínua, com s'esmenta en la definició de la Universitat Popular de València.

Matrícula i Estructura d'Activitats

La matrícula en la Universitat Popular implica la formalització de la inscripció per a un grup específic, horari, activitat i centre durant un període determinat.

Per a les activitats de cicle llarg, n'hi ha dos sessions setmanals en dies alterns, com dilluns i dimecres, o dimarts i dijous, segons un calendari establert. Això proporciona flexibilitat als i les participants per a triar el dia que millor s'adapte als seus horaris.

Cada sessió programada té una duració efectiva d'una hora i mitja, amb una duració màxima de dos hores. Això inclou fins a 30 minuts per a la recollida, entrada i eixida dels grups. L'organització del temps permet un enfocament eficient en l'ensenyança i activitats planificades.

Hi ha activitats formatives de cicle llarg de dilluns a dijous i els diferents horaris es desenvolupen entre les 9 a 13 hores i les 15 a 21 hores. Els preus de les activitats de cicle llarg van de 25 a 55 €, depenent del tipus d'activitat. Aquelles relacionades amb l'ensenyament bàsic, cultura bàsica i general, informàtica, espanyol per a persones estrangeres o valencià són les més econòmiques.

Este enfocament detallat en l'organització de les sessions i la flexibilitat en els horaris sembla estar dissenyat per a facilitar la participació de l'estudiantat i garantir un ambient educatiu eficient i còmode.

A més, existeix una oferta de 17 grups d'autoaprenentatge, gratuïts, en diferents centres. Es tracta de grups on l'alumnat és actiu en el seu aprenentatge, sense la figura d'un professor o professora, i amb autonomia per a organitzar les sessions, tot i que amb la tutela de personal formador de la UP. S'hi aprén uns dels altres i en ocasions es convida autors o autores o especialistes per a complementar l'aprenentatge. Entre els grups està un de caminar en grup, de lectura en castellà i en valencià, de *Chi Kung*, de cultiu d'horts urbans, brodat i d'història contemporània, entre altres. Facilita la creació de xarxes socials no virtuals als barris i es fonamenta en la maduresa personal respecte a objectius d'aprenentatge i autonomia per a implicar-se en el progrés de les sessions.

Tant les persones que es matriculen a activitats de cicle llarg, amb matrícula de pagament, com les persones que s'inscriuen als grups d'autoaprenentatge, tenen accés a un carnet de participant que els facilita condicions especials d'accés a recursos culturals de la ciutat, tant en grup com individualment, gràcies a les condicions negociades pel servei de Gestió Cultural de la Universitat Popular.

Centres

En l'actualitat la Universitat Popular compta amb 31 Centres repartits en els 15 Districtes:
EXTRAMURS - POBLES DE L'OEST - ALGIRÓS - BENICALAP - POBLES DEL NORD - BENIMACLET - CAMINS AL GRAU - POBLES DEL SUD - CIUTAT VELLA- RASCANYA - JESÚS - LA SAÏDIA - QUATRE CARRERES - L'OLIVERETA - L'EIXAMPLE

Consideracions

Els reptes que enfronta la Universitat Popular per encarar el futur, caldria enfocar-los, tal com recull la Federació Espanyola d'Universitats Populares –FEUP–, tenint en compte, entre altres:

Que continuen existint casos d'analfabetisme, especialment funcional, i el resultant amb l'emigració (que es confon, a vegades, amb el simple aprenentatge de la llengua d'acolliment).

La formació contínua al llarg de la vida ha passat a ser un dret i una necessitat del propi sistema productiu.

Continua sent necessari un treball específic amb determinats col·lectius per a facilitar la seua inclusió social.

És fonamental fomentar la participació social i enfortir el teixit social per a garantir el funcionament democràtic de la societat.

Per tant, l'acció de les UUPP continua sent necessària en estos camps de treball, però, en estos anys d'intensa mundialització i canvis molt ràpids en la societat, han anat apareixent facetes que constitueixen altres nous reptes per a l'acció de les UUPP, que, en realitat, estan connectats amb els que van motivar la seua aparició.

En eixe sentit es configuren els següents:

Actuacions per reduir l'anomenada "bretxa digital" i l'adquisició de competències en les noves tecnologies.

La creació de pensament crític front a pensament únic i la desinformació i el populisme. El foment de la tolerància com a base de la convivència és un principi bàsic de les UUPP.

El canvi climàtic. Com estan afectant a les nostres vides els desastres sobrevinguts i com la ciutadania hauria d'adquirir habilitats per minimitzar el canvi climàtic. I també, i per a saber respondre a situacions d'emergència, com la viscuda a València amb la DANA d'octubre de 2024.

Recomanacions

En orde a donar continuïtat a un servei fonamental i altament valorat per la ciutadania:

-Pel que fa a la Universitat Popular de València, i atenent les peticions del públic usuari, caldria posar el focus sobre la dificultat per accedir de les persones residents -que per motius, generalment laborals, passen tota la setmana a València, tot i no estar empadronades a la ciutat-, per tal d'evitar cap discriminació per raó de lloc de residència.

-Revisió i increment dels pressupostos. El pressupost de la UP està compost íntegrament per la dotació pressupostària de l'Ajuntament de València i els ingressos per les matrícules. Tot i l'alta demanda de places, de 2020 a 2025 el pressupost de la UP tan sols s'ha incrementat en 10.479 € (En 2020 fou de 5.934.681 € i en 2025 fou de 5.945.160 €. Els pressupostos de 2021 a 2024 foren a més inferiors al de 2020. (Dades publicades)

-Igualment, entre les reclamacions més assenyalades pels usuaris està la cobertura de baixes laborals del personal formador i l'increment de la plantilla de personal formador, ja que el número de places que s'hi oferta cada curs resulta insuficient en atenció a una demanda que va en augment, i per la qual cal felicitar la Institució en el seu conjunt.

-De la mateixa manera, pel que fa a les necessitats del personal laboral formador, i en reconeixement a la tasca feta, es recomana considerar la millora de les condicions laborals.

Aquest informe es lliurarà, seguint el protocol habitual, a la Universitat Popular de València, a la Delegació d'Educació de l'Ajuntament de València, i a la Conselleria d'Educació i Cultura de la Generalitat Valenciana.

.....

BIBLIOGRAFIA:

Conferencias en la Universidad Popular de Valencia. Curso de 1902 a 1903. Ajuntament de València. Ed. Facsímil 2016.

Las Universidades Populares ante el reto de construir un futuro sostenible desde el fortalecimiento de nuestro hacer histórico. FEUP.

<https://universitatpopular.com/presentacion/>

<https://universitatpopular.com/historia/>

<https://universitatpopular.com/presentacion/reglament-de-participacio/>

INFORME SOBRE LA UNIVERSIDAD POPULAR DE VALÈNCIA

Introducción

El Consell Valencià de Cultura ha sido siempre observador atento en todo aquello que se relaciona con el ámbito educativo. Esta atención ha quedado también patente a lo largo de los años en diferentes actividades, así como en la elaboración de informes con diferentes temáticas, como podemos apreciar en esta breve compilación:

2005 Didáctica de la Ciencia

2009 Declaració del Consell Valencià de Cultura sobre l'actual procés de convergència cap a l'Espai Europeu d'Educació Superior

2020 Models educatius i estereotips de gènere a la primera infància

2021 Educació en Drets Humans

2021 Seguimiento sobre el Pacto por la Ciencia y la Innovación

2022 Seguimiento sobre la situación de los jóvenes investigadores

Si bien, hay que remarcar que por primera vez en esta ocasión, el CVC ha manifestado su interés hacia la realidad de la educación para adultos no-reglada.

Por este motivo, el CVC se dirigió a la Universidad Popular de València, para escuchar a sus representantes y conocer de primera mano todo aquello que la institución tuviera a bien informar.

La Universidad Popular de València designó para comparecer al Sr. Andrés Palop Iranzo, formador y jefe de la Sección Técnica de la Universidad Popular, jubilado; y, a la Sra. Anna G. Berbegal, periodista, socióloga, y agente de Igualdad, profesora de la UP desde 1996 y responsable de Comunicación de la Universidad Popular desde el año 2000.

Sus palabras han contribuido a la elaboración de este informe.

Contexto y antecedentes de la Universidad Popular

En los inicios del siglo XX, València afrontaba desafíos significativos en el ámbito educativo, con un alto índice de analfabetismo y limitadas oportunidades de acceso a la educación superior. En este contexto, el 8 de febrero de 1903, impulsada por Vicente Blasco Ibáñez, tiene lugar en València la primera conferencia y el primer curso de la Universidad Popular.

Desde la perspectiva de V. Blasco Ibáñez, las enseñanzas de Extensión Universitaria resultaban escasas e insuficientes, y con este proyecto que aunaba la tradición de la Institución Libre de Enseñanza y la experiencia en Francia, busca instruir a obreros en materia de higiene, derechos, historia y también asume la responsabilidad de instruir a empresarios.

Estas fueron las referencias sobre las que se fundamentó la educación popular. La Universidad Popular de València fue la respuesta para abordar las carencias educativas y culturales de la población.

Este acontecimiento tuvo lugar en el Centro de Fusión Republicana, un edificio hoy desaparecido pero que entonces tenía un papel fundamental entre el Palacio del Marqués de Dos Aguas y la Plaza del Patriarca. Su ubicación céntrica y su compromiso con la fusión de ideas republicanas proporcionaron el entorno propicio para el desarrollo de iniciativas educativas y culturales de la Universidad Popular.

La prensa de todo el país habló de la inauguración del curso 1902-1903, de la Universidad Popular de València y a pesar de las limitaciones del espacio, el diario *El Pueblo* escribió que más de 2.000 personas asistieron a la primera conferencia. Un hecho particularmente notable en una ciudad donde más del 72% de la población era analfabeta y la Universitat de València contaba con no más de 1.400 estudiantes en el Estudi General en ese momento.

La conferencia inaugural estuvo a cargo del político y jurista Gumersindo de Azcárate, catedrático de la Universidad Central de Madrid, y entre otros cargos, presidente de la Institución Libre de Enseñanza, de la Institución para la Enseñanza de la Mujer, del Instituto de Reformas Sociales y del Ateneo Madrileño, además de académico en la Real Academia de la Historia. Azcárate trabajó con convicción y avanzándose a su tiempo por los derechos y el bienestar de la gente trabajadora y creyó siempre en la regeneración del país desde las bases y con la cultura y la educación como eje fundamental de progreso.

La conferencia impartida por Azcárate fue la primera de 24 conferencias a cargo de figuras de renombre en el ámbito académico, la mayor parte provenientes de la extensión universitaria, como Lluís Simarro, Adolfo Gil y Morte, Luis Morote, César Santomá, Vicente Peset Cervera, Juan Bartual, Jesús Bartrina, Ramón Gómez Ferrer, entre otros, que colaboraron desinteresadamente al recibir la invitación de Blasco Ibáñez y, a estas alturas, cobran enorme significación por los valores que representaban y que defendieron en un contexto hostil intelectual y políticamente, y limitado de recursos.

La Universidad Popular de València hereda un legado arraigado en la voluntad de extender la cultura en todas las clases sociales. Esta iniciativa se dirige hacia los trabajadores y trabajadoras que se enfrentaban a barreras para acceder a las aulas de la Universitat de València y aspira a fomentar la capacidad crítica, dentro de una democracia participativa. Igualmente quiere promover una ciudadanía informada y consciente, activa políticamente, con el laicismo y la libertad como valores presentes en la enseñanza y en la ciencia, como se reitera en diferentes conferencias de aquel primer curso así como la divulgación del conocimiento científico, del que tantos maestros ilustres hicieron disfrutar al alumnado de la Universidad Popular.

Extensión de la Cultura a todas las clases sociales

Una Universidad Popular interclasista, dice Blasco, porque "... en España no solo hay que ilustrar al obrero. La chaqueta y aun el chaqué ocultan, por lo general, un ignorante igual o mayor que el que viste blusa. El industrial y el comerciante [...] no leen, y sólo de oídas llegan a enterarse, como de un eco remoto, de los progresos que realiza el pensamiento humano".

La Universidad Popular busca romper las barreras sociales y económicas, ofreciendo oportunidades educativas a aquellos que difícilmente podrían acceder en la educación superior, pero también a capas intermedias de la sociedad.

Hay que destacar la voluntad de cultivar una capacidad crítica entre el estudiantado: no solo transmitir conocimientos, sino desarrollar el pensamiento crítico para que la ciudadanía esté informada y consciente, propósitos que continúan siendo de actualidad.

La asistencia de mujeres fue uno de los objetivos del proyecto: ciento cincuenta mujeres se inscribieron en el primer curso de la UP, según publicó *El Pueblo*, hecho que no estuvo exento de críticas en la prensa local. Aun así, las crónicas de alabanza fueron también señaladas, y no solo en València.

La visión de Blasco Ibáñez aboga por una democracia participativa, donde la ciudadanía participa activamente en los asuntos políticos y sociales. Este compromiso se fundamenta inicialmente en el acceso a la educación que capacita a las personas para tomar decisiones informadas y contribuir al bienestar común.

Continuidad de la Universidad Popular de València

El largo recorrido de la Universidad Popular de València, una de las primeras del Estado español, ha contado con ponentes de la categoría y solidez de Unamuno, Max Aub, Roberto Araujo, Jorge Nicolai, Fernando Ramón Ferrando, José María Ots Capdequí, Carles Salvador, Nicolau Primitiu, Enric Valor, Francesc Almela i Vives, Juan Renau, etc.

Desde su inauguración en 1903 y hasta el curso 1931-32, la actividad de la Universidad Popular fue intermitente, con periodos de gran actividad y otros de descenso de la frecuencia de conferencias, pero se mantuvo viva. A partir del curso 1931-32 fue la FUE (Federación Universitaria Escolar) la que organizó la Universidad Popular de València. Las clases fueron en aquel momento impartidas por estudiantes universitarios y contó con aproximadamente 200 participantes. Entre las conferenciantes de esta época estuvo la maestra republicana Alejandra Soler Gilabert, hija predilecta de la ciudad de València, con una conferencia sobre las diferencias en el posicionamiento de Victoria Kent y Clara Campoamor sobre el derecho al voto de las mujeres en España. La Universidad Popular, en aquella época, mantuvo su enfoque general, a pesar de que los cambios se produjeron en la orientación de a quién iba dirigida, ahora estrictamente al proletariado.

Con todas las dificultades sobrevenidas durante el periodo bélico, la actividad de la UP se mantuvo. Pero a finales de la guerra entró en un largo periodo de silencio, hasta el 1984, en que el Ayuntamiento de València y de la mano de los concejales de Educación, Fernando Millán y después Francisco Martí, se recupera la idea de lo que fue la Universidad Popular y se consigue asentar, con buenas raíces en los patronatos, un proyecto de Escuelas Populares de barrio, que desde su inicio se conoció como Universidad Popular de València, donde creció y se desarrolló entre 1984 y 1991.

En aquel periodo, como aportó la comparecencia de Andrés Palop, se vio que continuaba siendo necesaria la alfabetización y además alimentar la curiosidad y las ganas de aprender de las personas que se acercaban a la Universidad Popular, y a la vez estimular sus capacidades para ir más lejos.

Democracia Participativa y Ciudadanía formada

Pronto se descubrió que parte del alumnado albergaba también necesidades de comunicación y relación, de socialización, en definitiva, y se convertía la UP en una herramienta fundamental para atender estas áreas. Las actividades de la UP han incluido y tratado de dar cabida a algunas de estas necesidades, además de contribuir a mitigar la soledad que se propaga en las grandes ciudades.

En la Universidad Popular es fundamental entender que se aprende también del aprendizaje de otras personas, esto quiere decir que el objetivo no acaba en la propia actividad. Aparte del qué y por qué se hacen las actividades, es muy importante la metodología particular de trabajo, dado que el alumnado adulto no aprende igual que los niños y niñas.

Los profesores son aquí también mediadores y dinamizadores entre personas que acercan la enseñanza y la cultura a las personas usuarias.

Desde el inicio, sus equipos docentes observaron que la manera óptima de trabajar se articulaba a través de actividades colectivas, que promovían la generación de una ciudadanía crítica y participativa. Tal como sugieren las consideraciones de Andrés Palop en *La ciutat com a llibre de text*, donde los habitantes se convertían en ciudadanos cuando asumían su condición de formar parte de una comunidad. Mientras, eran meros habitantes de sus casas.

Desde aquel momento en 1984, hasta ahora, la historia de la Universidad Popular ha estado ligada a la de los barrios donde se encuentra implantada, conciliando su naturaleza de recurso social municipal con su papel de referencia para la sociabilidad, como un espacio de comunicación y relación del que la ciudadanía se ha apropiado, integrándolo en el mismo tejido vecinal.

Y aunque en el futuro, con toda probabilidad, habrá que abordar nuevos retos, esta formulación de ideas y modas de trabajo, con una larga tradición e implantación, caracterizan el funcionamiento de la Institución y son parte fundamental de su éxito, puesto que año tras año la demanda de plazas supera ampliamente su oferta.

Evolución a lo largo del tiempo

Después de aquellas conferencias impartidas por académicos hombres en la creación de la UP, en el curso 1902/1903, y transcurridos más de 100 años, se vio la necesidad de incluir y aportar en nuestros días todo el bagaje y la trayectoria de las mujeres a lo largo de los años. Con esa finalidad, desde el proyecto de Comunicación de la Universidad Popular, dirigido por la Sra. Anna Gimeno Berbegal, se impulsaron y programaron conferencias equivalentes a las iniciales, en este caso, impartidas por catedráticas mujeres, bien haciendo una réplica a los catedráticos de 1903, bien aportando una visión actualizada, desde la perspectiva de género y de cien años después. La iniciativa se editó en cuadernos que recogen, en cada número, la Conferencia de 1903 y la actual impartida por una mujer académica, ambas de la misma materia, bajo el título de *Conferències de segle a segle*.

Si bien es cierto que la continuidad en el tiempo se vio interrumpida después del periodo de la guerra y hasta entrada la democracia, la Universidad Popular ha sabido mantener su espíritu y objetivo fundacional: facilitar el acceso a la cultura de todas las personas.

Y no solo aportar conocimiento sino brindar las herramientas para que el alumnado aprendiera a desarrollar su potencial como personas ciudadanas responsables, con capacidad de ser autónomas en sus opiniones y sus elecciones vitales y ser capaces a la hora de participar en su entorno y transformarlo.

En una Universidad Popular de carácter no-reglado, es importante no perder de vista el lugar de inicio, el lugar desde el cual se parte a principio del curso, que es completamente diferente para cada alumno y alumna; y, el lugar de llegada puede estar fijado por el alumnado y es diferente también en cada caso, como señaló la Sra. Anna G. Berbegal.

Por eso, las UP han seguido y siguen patrones pedagógicos diferentes a la enseñanza reglada, ofreciendo un marco de aprendizaje participativo, que propicie la igualdad, la cooperación, la solidaridad y la reflexión.

Su función la encontramos dando espacio a las necesidades de entender un mundo cada vez más cambiante y complejo. La Universidad Popular es y ha sido una plataforma que abre puertas a la cultura. Y esta es, además, una singularidad, un valor añadido, que diferencia la Universidad Popular de otros servicios municipales que programan actividades deportivas o de entretenimiento.

En palabras de la Sra. Anna G. Berbegal, si tuviéramos que expresar en solo tres palabras qué es la Universidad Popular estas serían: aprendizaje, participación y espacio de encuentro. Así es como se ha decidido colectivamente entre el personal y el alumnado sintetizar la definición de Universidad Popular de València.

Muchas de las personas usuarias, al hablar de la Universidad Popular, se refieren a las actividades como un espacio que “les da la vida” y temen no poder acceder a las actividades de la UP, porque sienten que perderían un importante vínculo y un acompañamiento fundamental, a la vez que quedarían fuera del acceso a la cultura, fundamentalmente porque la Universidad Popular les facilita la oportunidad de conocer la oferta cultural de la ciudad y acudir con el acompañamiento del personal formador y de los compañeros y compañeras de clase.

Este es un eje principal de la singularidad y de la esencia de la Universidad Popular de València. Cada curso, la Universidad Popular de València genera más de 50.000 accesos a recursos culturales de la ciudad a través de su proyecto de Gestión Cultural, encabezado desde hace 25 años por la gestora cultural, Sra. Emilia Soler Bautista, y con el apoyo de las personas responsables de cada centro UP. Las decenas de miles de asistencias a museos, teatros, exposiciones, rutas guiadas, cine, visitas culturales e incluso la participación en iniciativas culturales innovadoras, o la colaboración con más de un centenar de organizaciones socioculturales y ONG, a partir de este programa de gestión cultural, ha convertido la Universidad Popular en la institución de València que más personas moviliza alrededor de los recursos culturales de la ciudad. Son visitas que las personas difícilmente realizarían de forma individual.

Aunque las personas usuarias se hayan matriculado en baile o informática, alfabetización digital o uso de móviles, a partir de esas funciones se generan diferentes asistencias grupales a otras muchas actividades culturales. Por eso, en la UP se entiende que dar herramientas de participación en la vida social del entorno ciudadano es facilitar el acceso a la cultura.

En 2024 se registraron 15.000 solicitudes de plaza y se generaron 47 actividades formativas de ciclo largo, de septiembre a junio, como refiere en la comparecencia la Sra. Anna G. Berbegal.

A lo largo de los años, la Universidad Popular de València ha experimentado una evolución significativa, convirtiéndose en una institución clave en la promoción de la educación, la cultura y la participación social en la ciudad. Su trayectoria ha sido marcada por hitos importantes que han contribuido al desarrollo integral de la Comunitat Valenciana.

Otros pilares fundamentales

-Laicismo y Libertad en la Enseñanza y la Ciencia

El laicismo y la libertad son valores fundamentales que impregnan la enseñanza y la ciencia en la Universidad Popular. Esta institución se presenta como un espacio donde la diversidad de pensamiento es respetada, y la enseñanza se ofrece sin vínculos ideológicos o dogmas.

-Divulgación del Conocimiento Científico

La Universidad Popular se dedica a la divulgación del conocimiento científico. Se destaca la presencia de maestros ilustres que enriquecen la experiencia educativa del alumnado, contribuyendo así al progreso del pensamiento humano. La colaboración con otros servicios municipales (entre otros la Oficina de la Energía, el Servicio de Normalización lingüística, Patrimonio, Consumo, Proyectos Educativos, Museos municipales) y con organizaciones socioculturales y ONG, facilita la acogida de iniciativas de las cuales el alumnado de la UP, y en ocasiones el vecindario de los barrios, a pesar de no estar matriculado, puede disfrutar, como por ejemplo la visita de conferenciantes, la participación en proyectos de diferente tipo o la acogida de iniciativas experimentales, exposiciones o proyectos que involucren a otras instituciones o colectivos de los diferentes barrios donde se arraigan los centros UP.

Blasco Ibáñez describió la Universidad Popular como "un terreno nuevo, donde todos puedan entrar", visualizando un espacio educativo accesible, festivo y libre. Su visión interclasista reconoce la necesidad de ilustrar no solo al obrero, sino a todas las capas sociales, destacando que la ignorancia no está limitada por el empleo o el estatus social. Este enfoque inclusivo refleja el compromiso de la Universidad Popular con la democratización del conocimiento y la formación de una sociedad informada y reflexiva.

Breve descripción de la Universidad Popular de València

-Organización y dependencia.

La Universidad Popular de València se define como: "un proyecto municipal de desarrollo cultural, cuya finalidad es promover la participación social y la mejora de la calidad de vida de los ciudadanos y ciudadanas, a través de la educación continua, la dinamización sociocultural y la intervención social".

En la actualidad, la Universidad Popular se constituye como Organismo Autónomo Municipal de carácter administrativo, dependiente del Ayuntamiento de València, a través de la Delegación de Educación.

Objetivos y misión de la Institución

Es una institución comprometida con el desarrollo cultural, la participación social y la mejora de la calidad de vida de la ciudadanía. Algunos de los objetivos clave de la universidad popular incluyen:

- Facilitar la adquisición de las herramientas básicas de lectoescritura y cálculo, imprescindibles para la comprensión y desarrollo en la sociedad en la que habitamos y factor elemental de integración social.
- Potenciar el desarrollo personal y colectivo de las personas participantes, favoreciendo y posibilitando la adquisición de nuevos conocimientos o la actualización de los adquiridos en su etapa de formación inicial; la expresión de su creatividad artística, musical, literaria o corporal.
- Facilitar el acceso de la ciudadanía a los bienes, recursos y servicios educativos, culturales y sociales que le ofrece su entorno, estableciendo además iniciativas para impulsar y difundir las producciones culturales desarrolladas por las personas que se vinculan a la Universidad Popular.
- Fomentar la formación de actitudes individuales éticas y activas sobre las problemáticas sociales, y especialmente, la desigualdad y la exclusión, motivando para esta acción solidaria, el voluntariado, etc., o cualquier forma de participación activa para el progreso de la sociedad.
- Sensibilizar para la adquisición de hábitos de vida saludables, el respeto al medio ambiente, y el consumo sostenible.
- Fomentar la vertebración social y cultural de la ciudad y sus barrios, reforzando el tejido asociativo ciudadano y su capacidad de intervención y participación en el devenir diario de la comunidad.
- Favorecer el conocimiento y sensibilidad por la cultura popular y los rasgos culturales propios de nuestra Comunitat y nuestra ciudad.

Estos objetivos reflejan un enfoque integral hacia el desarrollo personal, la participación comunitaria y la promoción de la cultura en la sociedad.

Dos líneas de actuación:

- Actividades de ciclo largo: la realización de una oferta de actividades formativas en cada centro, de tipo curso o taller y con carácter no-reglado, de duración como el curso escolar. Esto significa que ofrecen oportunidades de aprendizaje que no están vinculadas a programas académicos formales, brindando flexibilidad en el contenido de los cursos, impartidas por profesionales especializados en cada disciplina.
- Gestión Cultural (CulturUP): la organización y realización paralela de una programación de actos educativos y socioculturales, consistente en: visitas a exposiciones, museos, conciertos, representaciones teatrales, cine, danza, recorridos guiados, actividades en colaboración con otras instituciones y entidades y en otros servicios municipales, y visitas culturales en grupo dentro y fuera de la ciudad, entre otros.

Es interesante notar que todos los contenidos de las actividades formativas de ciclo largo que programa la Universidad Popular tienen un carácter de iniciación, lo que sugiere que están diseñados para proporcionar a los participantes una introducción a varios temas y áreas de interés. Este enfoque diversificado y accesible parece estar alineado con los objetivos de

promover la participación social, la mejora de la calidad de vida y la educación continua, como se menciona en la definición de la Universidad Popular de València.

Matrícula y Estructura de Actividades

La matrícula en la Universidad Popular implica la formalización de la inscripción para un grupo específico, horario, actividad y centro durante un periodo determinado.

Para las actividades de ciclo largo, hay dos sesiones semanales en días alternos, como lunes y miércoles, o martes y jueves, según un calendario establecido. Esto proporciona flexibilidad a los y las participantes para elegir el día que mejor se adapte a sus horarios.

Cada sesión programada tiene una duración efectiva de una hora y media, con una duración máxima de dos horas. Esto incluye hasta 30 minutos para la recogida, entrada y salida de los grupos. La organización del tiempo permite un enfoque eficiente en la enseñanza y actividades planificadas.

Hay actividades formativas de ciclo largo de lunes a jueves y los diferentes horarios se desarrollan entre las 9 a 13 horas y las 15 a 21 horas. Los precios de las actividades de ciclo largo van de 25 a 55 €, dependiendo del tipo de actividad. Aquellas relacionadas con la enseñanza básica, cultura básica y general, informática, español para personas extranjeras o valenciano son las más económicas.

Este enfoque detallado en la organización de las sesiones y la flexibilidad en los horarios parece estar diseñado para facilitar la participación del estudiantado y garantizar un ambiente educativo eficiente y cómodo.

Además, existe una oferta de 17 grupos de autoaprendizaje, gratuitos, en diferentes centros. Se trata de grupos donde el alumnado es activo en su aprendizaje, sin la figura de un profesor o profesora, y con autonomía para organizar las sesiones, pero con la tutela de personal formador de la UP. Se aprende unos de los otros y en ocasiones se invita a autores o autoras o a especialistas para complementar el aprendizaje. Entre los grupos está uno de caminar en grupo, de lectura en castellano y en valenciano, de *Chi Kung*, de cultivo de huertos urbanos, bordado y de historia contemporánea, entre otras. Facilita la creación de redes sociales no virtuales en los barrios y se fundamenta en la madurez personal respecto a objetivos de aprendizaje y autonomía para implicarse en el progreso de las sesiones.

Tanto las personas que se matriculan en actividades de ciclo largo, con matrícula de pago, como las personas que se inscriben en los grupos de autoaprendizaje, tienen acceso a un carné de participante que les facilita condiciones especiales de acceso a recursos culturales de la ciudad, tanto en grupo como individualmente, gracias a las condiciones negociadas por el servicio de Gestión Cultural de la Universidad Popular.

Centros

En la actualidad la Universidad Popular cuenta con 31 Centros repartidos en los 15 Distritos: EXTRAMUROS - PUEBLOS DEL OESTE – ALGIRÒS – BENICALAP – PUEBLOS DEL NORTE – BENIMACLET -CAMINS AL GRAU – PUEBLOS DEL SUR – CIUTAT VELLA- RASCANYA – JESÚS – LA ZAIDÍA – QUATRE CARRERES – L’OLIVERETA – L’EIXAMPLE

Consideraciones

Los retos que afronta la Universidad Popular para encarar el futuro, habría que enfocarlos, tal como recoge la Federación Española de Universidades Populares –FEUP–, teniendo en cuenta, entre otras cosas:

Que continúan existiendo casos de analfabetismo, especialmente funcional, y el resultante con la emigración (que se confunde, a veces, con el simple aprendizaje de la lengua de acogida).

La formación continua a lo largo de la vida ha pasado a ser un derecho y una necesidad del propio sistema productivo.

Continúa siendo necesario un trabajo específico con determinados colectivos para facilitar su inclusión social.

Es fundamental fomentar la participación social y fortalecer el tejido social para garantizar el funcionamiento democrático de la sociedad.

Por lo tanto, la acción de las UP continúa siendo necesaria en estos campos de trabajo, pero, en estos años de intensa mundialización y cambios muy rápidos en la sociedad, han ido apareciendo facetas que constituyen otros nuevos retos para la acción de las UP, que, en realidad, están conectados con los que motivaron su aparición.

En ese sentido se configuran los siguientes:

Actuaciones para reducir la llamada “brecha digital” y la adquisición de competencias en las nuevas tecnologías.

La creación de pensamiento crítico frente a pensamiento único y la desinformación y el populismo. El fomento de la tolerancia como base de la convivencia es un principio básico de las UP.

El cambio climático. Cómo están afectando en nuestras vidas los desastres sobrevenidos y como la ciudadanía tendría que adquirir habilidades para minimizar el cambio climático. Y también, y para saber responder a situaciones de emergencia, como la vivida en València con la DANA de octubre de 2024.

Recomendaciones

En orden a dar continuidad a un servicio fundamental y altamente valorado por la ciudadanía:

-En cuanto a la Universidad Popular de València, y atendiendo las peticiones del público usuario, habría que poner el foco sobre la dificultad para acceder de las personas residentes - que por motivos, generalmente laborales, pasan toda la semana en València, a pesar de no estar empadronadas en la ciudad-, para evitar alguna discriminación por razón de lugar de residencia.

-Revisión e incremento de los presupuestos. El presupuesto de la UP está compuesto íntegramente por la dotación presupuestaria del Ayuntamiento de València y los ingresos por las matrículas. A pesar de la alta demanda de plazas, de 2020 a 2025 el presupuesto de la UP tan solo se ha incrementado en 10.479 € (En 2020 fue de 5.934.681 € y en 2025 fue de 5.945.160 €. Los presupuestos de 2021 a 2024 fueron además inferiores al de 2020. (Datos publicados)

-Igualmente, entre las reclamaciones más señaladas por los usuarios está la cobertura de bajas laborales del personal formador y el incremento de la plantilla de personal formador, puesto que el número de plazas que se ofrece cada curso resulta insuficiente en atención a una demanda que va en aumento, y por la que hay que felicitar a la Institución en su conjunto.

-Del mismo modo, en cuanto a las necesidades del personal laboral formador, y en reconocimiento a la tarea hecha, se recomienda considerar la mejora de las condiciones laborales.

Este informe se entregará, siguiendo el protocolo habitual, a la Universidad Popular de València, a la Delegación de Educación del Ayuntamiento de València, y a la Conselleria de Educación y Cultura de la Generalitat Valenciana.

.....

BIBLIOGRAFÍA

Conferencias en la Universidad Popular de Valencia. Curso de 1902 a 1903. Ayuntamiento de València. Ed. Facsímil 2016.

Las Universidades Populares ante el reto de construir un futuro sostenible desde el fortalecimiento de nuestro hacer histórico. FEUP.

<https://universitatpopular.com/presentacion/>

<https://universitatpopular.com/historia/>

<https://universitatpopular.com/presentacion/reglament-de-participacio/>